

9 εμπόδια για την ανάκαμψη της ελληνικής βιομηχανίας

Τι καταγράφει η πρόσφατη έκθεση της Κομισιόν για την επιχειρηματικότητα και τη μεταποίηση στην Ελλάδα

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΗΤΡΑΚΗ
gmitrakis@ekdotiki.gr

Η Ελλάδα επιχειρεί να ανακτήσει τη χαμένη της ανταγωνιστικότητα στη μεταποίηση μέσω της μείωσης του εργατικού κόστους και του χαμηλού πληθωρισμού, που οφείλεται στην παρατεταμένη ύφεση, αλλά οι συνθήκες αυτές δεν είναι ικανές για τη δημιουργία βιώσιμου και ανεπτυγμένου δευτερογενούς τομέα. Οι πολύ χαμηλές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, οι επιδόσεις κάτω του μέσου όρου στην καινοτομία, η γραφειοκρατία και η διαφθορά στη δημόσια διοίκηση, καθώς και η αδυναμία χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από τις τράπεζες, εξακολουθούν να αποτελούν βαρίδια, κρατώντας την ελληνική βιομηχανία μόλις στο 9,7% ως συμβολή στο ΑΕΠ, ενώ ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι 15,2%.

Αυτό είναι το βασικό συμπέρασμα για την Ελλάδα της πρόσφατης έκθεσης (Οκτώβριος 2013) που συνέταξε η Γενική Διεύθυνση «Επιχειρηματικότητας και Βιομηχανίας» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η έκθεση, σε μια ψυχραιμη αποτίμηση των εξελίξεων, επισημαίνει τα ακόλουθα:

■ Γρηγορότερη η σύσταση επιχειρήσεων στην Ελλάδα, αλλά τέσσερις φορές πιο ακριβή. Μόλις 11 ημέρες πλέον απαιτούνται για να ιδρύσει κάποιος επιχείρηση στην Ελλάδα, χρόνος ιδιαίτερα σύντομος, αν αναλογιστεί κανείς ότι ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 14 ημέρες. Κι όμως, όσο εύκολο, από άποψη χρόνου, είναι το επιχειρείν στην Ελλάδα, τόσο δύσκολο είναι σε ό,τι αφορά τους πόρους που πρέπει να δαπανήσει ένας επίδοξος επιχειρηματίας για να συστήσει εντέλει την εταιρία του. Και αυτό γιατί η σύσταση επιχείρησης στη χώρα μας εξακολουθεί να είναι τέσσερις φορές ακριβότερη

(ως ποσοστό του κατά κεφαλήν εισοδήματος) από το μέσο όρο της ΕΕ, ενώ είναι και πιο δαπανηρή η καταχώριση τίτλων ιδιοκτησίας.

■ Ανεπαρκής χρηματοδότηση. Τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση δε σταματούν στην ίδρυσή της. Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι από δύσκολη έως αδύνατη, αφού η μείωση της προσφοράς πιστώσεων εξακολουθεί να δυσχεραίνει την επιχειρηματική δραστηριότητα, ιδίως για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι κυριότεροι παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό είναι οι δυσκολίες του τραπεζικού τομέα, οι καθυστερούμενες οφειλές του κράτους σε προμηθευτές (που ανέρχονταν σε περίπου 4,4% του ΑΕΠ στο τέλος του 2012), η πτώση στην αγοραία αξία των στοιχείων του ενεργητικού που δίνονται ως εγγύηση και ο δείκτης κινδύνου της χώρας, γεγονός που καθιστά τη χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων από ξένες τράπεζες σχεδόν αδύνατη. Η κατάσταση στην τραπεζική αγορά έχει ως αποτέλεσμα ανεπαρκή παροχή χρηματοδότησης έργων, κεφαλαίου κίνησης και χρηματοδότησης εισαγωγής - εξαγωγής, ενώ η Ελλάδα πάσχει από έλλειψη εξειδικευμένων χρηματοδοτικών οργανισμών. Σε ό,τι αφορά τις πιστώσεις -ανάλυση στην οποία προχώρησε η κυβέρνηση σε συ-

νεργασία με την Ομάδα Δράσης (στοιχεία Απρίλιος 2013)-, υπάρχει έλλειψη χρηματοδότησης με μετοχικά κεφάλαια (5 έως 10 δις. ευρώ), καθώς και διαρθρωτικό έλλειμμα χρηματοδότησης της αγοράς (5 έως 10 δις. ευρώ). Την ίδια ώρα, ο χρόνος πραγματοποίησης πληρωμών από τις δημόσιες αρχές είναι πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ (174 ημέρες σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ, που είναι 66 ημέρες).

■ Το αγκάθι της δημόσιας διοίκησης. Σύμφωνα με την Κομισιόν, οι συνολικές επιδόσεις της ελληνικής δημόσιας διοίκησης, όπως αξιολογούνται από το δείκτη της Παγκόσμιας Τράπεζας για την αποτελεσματικότητα του κράτους, είναι αρκετά κάτω από

Μόλις 11 ημέρες πλέον απαιτούνται για να ιδρύσει κάποιος επιχείρηση στην Ελλάδα

το μέσο όρο της ΕΕ. Η παρατηρούμενη ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της ποιότητας της δημόσιας διοίκησης και της εφαρμογής της πολιτικής, είναι πολύ χαμηλή (0,52 σε σύγκριση με 1,18 στην ΕΕ). Οι δημόσιες υπηρεσίες είναι

επίσης λιγότερο πιθανό να είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Η χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από τις μικρές επιχειρήσεις το 2012 ήταν ελαφρώς πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ (86% και 85% αντίστοιχα), ενώ η χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από πολίτες το 2013 ήταν κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ (43,8% και 52,5% αντίστοιχα).

■ Ανεπαρκές το δικαστικό σύστημα. Το ελληνικό δικαστικό σύστημα χαρακτηρίζεται από την Κομισιόν ανεπαρκές, ενώ, όπως επισημαίνεται, η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών είναι μεγάλη σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένου και του αστικού και του εμπορικού δικαίου. Το ποσοστό επίλυσης υποθέσε-

ων είναι χαμηλό, με αποτέλεσμα την αύξηση των καθυστερήσεων και σημαντικό φόρτο εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων. Επίσης, η αντίληψη περί της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης στην Ελλάδα έχει την τέταρτη χειρότερη βαθμολόγηση στην ΕΕ.

■ Υπέρογκο το κόστος εργασίας. Όπως επισημαίνει η Κομισιόν, την περίοδο 1999-2009 το κόστος εργασίας στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 50% και πλέον, προκαλώντας δραστική μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής μεταποίησης. Ωστόσο, «η ανταγωνιστικότητα αποκαθίσταται μέσω της αυξημένης μισθολογικής ευελιξίας και του χαμηλού πληθωρι-

σμού», όπως χαρακτηρίστικά αναφέρεται, με το εργατικό κόστος να έχει μειωθεί μόλις μέσα σε τρία χρόνια κατά 20%, βάσει των στοιχείων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

■ Κακές επιδόσεις στην καινοτομία. Οι επιδόσεις της Ελλάδας βρίσκονται κάτω από

Καθυστερούν οι μεταρρυθμίσεις

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτυπώνει πλήρως τις ανεπάρκειες του εγχώριου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και τα προσκόμματα που συναντούν στην καθημερινή τους λειτουργία οι τοπικές επιχειρήσεις. Οι πολυπλοκές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις καθυστερούν αναίτια, αφού το βάρος έχει δοθεί στη δημοσιονομική προσαρμογή της χώρας και όχι στην ανάπτυξη.

Η καθίζηση της εσωτερικής ζήτησης, η φορολογική αφαίμαξη πολιτών και επιχειρήσεων και η αδυναμία του τραπεζικού συστήματος να χρηματοδοτήσει την επανεκκίνηση της οικονομίας, αποτελούν τους κύριους παράγοντες για το κακό κλίμα που επικρατεί

στο κύκλωμα της οικονομίας και στο πεδίο υλοποίησης επενδύσεων.

Επειδή χωρίς ισχυρή βιομηχανική βάση η οικονομία της χώρας μας δεν μπορεί να ευημερήσει, απαιτείται άμεσα η σύναψη μιας επείγουσας συμφωνίας μεταξύ του κράτους, των επιχειρήσεων και του χρηματοπιστωτικού τομέα, για τη λήψη άμεσων μέτρων που θα οδηγήσουν ταχύτατα στην ανάταξη της οικονομίας.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΥ,
εκτελεστικός αντιπρόεδρος ΣΒΒΕ

■ αιχμή

Μύθος και πραγματικότητα

Ο μύθος των τελευταίων χρόνων επιμένει ότι η Ελλάδα μπορεί να ζήσει μόνο από τον τουρισμό, τη ναυτιλία, το εμπόριο και τις υπηρεσίες. Η πραγματικότητα είναι ότι εδώ και δεκαετίες σημαντικό κομμάτι από την ανάπτυξη του τόπου οφείλεται στο δευτερογενή τομέα της οικονομίας, δηλαδή στη μεταποίηση. Κι όμως η επίσημη Πολιτεία εδώ και χρόνια δείχνει να αγνοεί επιδεικτικά τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία. Την ώρα που στην υπόλοιπη Ευρώπη ποντάρουν στην παραγωγή, στην Ελλάδα οι αντίστοιχες επιχειρήσεις «παλεύουν» μόνες. Οι μέρες είναι δύσκολες, με την εγχώρια κρίση και το διεθνή ανταγωνισμό να οδηγούν συχνά σε καταστροφικά αποτελέσματα. Οι άνθρωποι του χώρου «φωνάζουν» χωρίς στιγμή αποτέλεσμα. Μήπως –λέμε μήπως– ήρθε, επιτέλους, η ώρα τους;

Γ. Μ.

«Μαύρο 2012» για το Βορρά

Συνεχίζεται η «κατρακύλα» στα οικονομικά μεγέθη των βιομηχανιών της Β. Ελλάδας. Με βάση τα αποτελέσματα του 2012 για 218 μεταποιητικές μονάδες της Μακεδονίας, της Θράκης και της Ηπείρου, που επεξεργάστηκε ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Βορείου Ελλάδος, προκύπτουν ζημιές προ φόρων ύψους 187,3 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 140,4% σε σχέση με το 2011.

Τα στοιχεία αυτά έχουν μεγάλη αξία, διότι αφορούν επιχειρήσεις τις οποίες ο ΣΒΒΕ «παρακολουθεί» τα τελευταία οκτώ χρόνια, οπότε η σύγκριση είναι απολύτως αξιόπιστη. Αλλωστε, τα τελευταία πέντε χρόνια, από το 2008 που ξεκίνησε η κρίση μέχρι σήμερα, 50 σημαντικές μεταποιητικές επιχειρήσεις της περιοχής έχουν βάλει «λουκέτο».

Τις μεγαλύτερες πιέσεις δέχονται οι «μικρότεροι», όσοι έχουν τζίρο έως τρία εκατ. ευρώ, ενώ ακόμη και επιχειρήσεις κλάδων με αντοχές, όπως αυτός των τροφίμων – ποτών, αυξάνουν τις ζημιές τους. Ως αποτέλεσμα, αντί για περιθώριο κέρδους, οι 218 βιομηχανίες εμφανίζουν ήδη από το 2009 «περιθώριο ζημιών», το οποίο το 2012 διαμορφώθηκε στο 5%.

Επιγραμματικά, τα βασικά συμπεράσματα από τη φετινή επεξεργασία των στοιχείων, είναι:

■ Όπως και το 2011 έτσι και το 2012, το 50% των μεταποιητικών επιχειρήσεων της Βόρειας Ελλάδας εξακολουθεί να εργάζεται με ζημιές. Το ποσοστό παραμένει έντονα υψηλό, ειδικά αν ληφθεί υπόψη το ότι το 2008, δηλαδή

στην αρχή της κρίσης, το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόλις 17%.

■ Το περιθώριο καθαρού κέρδους έχει πάψει να έχει θετικό πρόσημο από το 2009. Για το 2012 οι βιομηχανίες της Βόρειας Ελλάδας εμφανίζουν «περιθώριο ζημιών» της τάξης του 5%.

■ Ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων του δείγματος μειώθηκε κατά περίπου 200 εκατ. ευρώ το 2012 σε σχέση με το 2011, είναι δηλαδή μειωμένος κατά 5,73%.

■ Οι ζημιές έφτασαν το 2012 τα 187,3 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 140% έναντι των 77,9 εκατ. ευρώ.

■ Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις αυξήθηκαν το 2012 κατά 4,22%, ενώ τα ίδια κεφάλαια μειώθηκαν κατά 5,94%.

■ Τις μεγαλύτερες «αντοχές» από την οικονομική κρίση εμφανίζουν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν Κύκλο Εργασιών από 50 – 200 εκατ. ευρώ, όπου απλώς το περιθώριο καθαρού κέρδους είναι μηδενικό.

■ Τις μεγαλύτερες «πιέσεις» και επιπτώσεις από την

οικονομική κρίση δέχονται οι επιχειρήσεις με τζίρο έως 3 εκατ. ευρώ, οι οποίες παρουσιάζουν δείκτη ζημιών ίσο με 94,2%.

■ Σε ό,τι αφορά τις υπόλοιπες τρεις τάξεις κύκλου εργασιών (3-5 εκατ., 5-10 εκατ. και 10 – 50 εκατ. ευρώ) ο δείκτης ζημιών πλέον από μονοψήφιος έχει γίνει διψήφιος και στην περίπτωση των επιχειρήσεων από 5 – 10 εκατ. ευρώ αγγίζει το 20%.

«Πέφτουν» και τα τρόφιμα

Σε ό,τι αφορά τους κλάδους στους οποίους δραστηριοποιούνται οι βιομηχανίες του Βορειοελλαδικού Τόξου, ακόμη και τα «τρόφιμα και ποτά», που παραδοσιακά θεωρούνται «αμυντικός» κλάδος με μεγάλη αντοχή, παρουσιάζουν αύξηση ζημιολογώνων επιχειρήσεων κατά το 2012, αφού πλέον και γι' αυτόν μία στις τρεις επιχειρήσεις εμφανίζει ζημιές. Ζημιολογόνες είναι επίσης 8 στις 10 επιχειρήσεις από τον κλάδο του ξύλου και των προϊόντων από ξύλο, 7 στις 10 από την κλωστοϋφαντουργία και 6 στις 10 από τα δομικά και τις μεταλλουργίες.

Η ενέργεια «καταπίνει» εργοστάσια

Το μεγάλο κόστος της ενέργειας στη χώρα μας υπονομεύει όχι μόνο την ανταγωνιστικότητα των ενεργοβόρων βιομηχανιών (τσιμέντα, μέταλλα κλπ.), αλλά και την ίδια την επιβίωσή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι η MWh κοστίζει 32 ευρώ στη Γαλλία, 35 ευρώ στην Ισπανία, 60 στη Βουλγαρία και 80 – 100 ευρώ στην Ελλάδα.

Το πρόβλημα αναδείχθηκε σε ημερίδα που διοργάνωσε στη Θεσσαλονίκη η Ένωση Βιομηχανικών Καταναλωτών Ενέργειας, που εκπροσωπεί 80 μεταποιητικές μονάδες για τις οποίες η μεγάλη κατανάλωση ενέργειας είναι όρος επιβίωσης. Στην πραγματικότητα οι ομιλητές έθεσαν ένα και μόνο ερώτημα: θέλει η Πολιτεία να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους επιχειρήσεις που απασχολούν χιλιάδες εργαζομένους ή όχι;

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της «Ελληνικά Λιπάσματα», που πληρώνει το φυσικό αέριο σε τιμή 62% υψηλότερη από το μέσο όρο της ευρωπαϊκής λιπασματοβιομηχανίας. Όπως είπε ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής της εταιρίας Γιάννης Τσάρας, αν δε ληφθούν άμεσα μέτρα για το θέμα, σε ένα χρόνο το πολύ δε θα υπάρχει στη χώρα μας βιομηχανία εντάσεως ενέργειας.

Εξίσου αξιοσημείωτη είναι η τοποθέτηση του γενικού διευθυντή της ΣΙΔΕΝΟΡ, Νίκου Μαρίου, ο οποίος αποκάλυψε ότι για τον κλάδο της χαλυβουργίας το κόστος ενέργειας αποτελεί το 55% του συνολικού κόστους παραγωγής, ενώ το εργατικό κόστος περιορίζεται στο 20%. Κι όμως τα τελευταία χρόνια το κόστος της ενέργειας έχει αυξηθεί κατά 50%, ενώ το εργατικό κόστος έχει μειωθεί κατά 30%.

μέσο όρο, και μάλιστα την περίοδο 2008-2012 υποχώρησαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 1,7%. Επιπλέον, αν και το 2011 η Ελλάδα είχε θέσει στόχο για το 2020 να φτάσουν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στο 2% του ΑΕΠ, από 0,58% όλη την προηγούμενη δεκαετία, ο στόχος αυτός αναθεωρήθηκε προς τα κάτω, στο 0,67% του ΑΕΠ. Η ειρωνεία; Αν και παρέχεται σημαντική χρηματοδότηση από τα κοινοτικά προγράμματα για την ανάπτυξη της καινοτομίας από τις επιχειρήσεις, οι τελευταίες δεν μπορούν να λάβουν την προκαταβολή των χρημάτων αυτών, διότι αδυνατούν να παράσχουν τραπεζικές εγγυήσεις.

■ Ανοδος της εξωστρέφειας. Βήματα προόδου εντοπίζει η Κομισιόν σε ό,τι αφορά την εξωστρέφεια, αναφερόμενη τόσο στην αύξηση των εξαγωγών όσο και στην απλοποίηση των διαδικασιών που επιχειρείται, επισημαίνοντας, ωστόσο, ότι «λόγω της ύφεσης και της μείωσης της προσφοράς πιστώσεων, οι επενδύσεις είναι ακόμη πολύ χαμηλότερες των προσδοκιών».

■ Καλά κρατούν γραφειοκρατία και διαφθορά. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, καθοριστικό ρόλο στη χαμηλή ανταγωνιστικότητα εξακολουθεί να διαδραματίζει ο υψηλός βαθμός ρύθμισης και γραφειοκρατίας, καθώς και η διαφθορά.